

МК «Тарас Шевченко – 200»

Розділ етюдів

Попередні підсумки

Березень 2014

Taras Shevchenko – 200 MT

Section endgame

Preliminary award

March 2014

Пропозиція бути суддею міжнародного конкурсу складання шахових композицій, присвяченого пам'яті Тараса Григоровича Шевченка з нагоди його 200-річного ювілею, була прийнята мною без вагань. З великим українським поетом і художником мене назавжди зв'язав спільний день народження – 9 березня.

У розділі складання етюдів взяли участь композитори 12 країн з 35 творами. Відбирав я роботи у відповідності зі своїми творчими засадами. Спершу мною враховувались зміст гри та її новизна (оригінальність). А потім те, як виражена ідея етюду, наскільки глибоко розкриті можливості позиції (незважаючи на використаний матеріал).

У мене немає улюблених (чи «модних») тематик. В етюді мені подобається все! Ціную масштабність задуму, красу контргри чорних, максимальне використання простору шахівниці. До вподоби твори, в яких фігури здійснюють диво без примусових розмінів чи насильницьких жертв.

Хай не дивує учасників невелика кількість відзначених робіт. На жаль, кілька хороших за ідеєю творів, які могли посилити конкурс, виявилися з дефектами. Деякі етюди були складені з використанням аналізів з баз EGTB. Так, я згоден, що до таких творів неоднозначне ставлення, проте трапляються між ними симпатичні знахідки. Натомість деякі автори представляють позиції із звичайним аналізом чи навіть примітивним набором ходів. А де ж осмислена гра фігур і логіка боротьби? В окремих надісланих роботах, відчувається, задуми (і досить привабливі!) чекають на доопрацювання та більш глибоке дослідження.

Попри все конкурс вдався, бо в призових етюдах автори демонструють (укотре!) високий клас складання. Твори-призери стали окрасою змагань! Етюди, відзначені почесними і похвальними відгуками, складені в добротному стилі.

З етюдів, які претендували на відзнаки, з різними дефектами виявилися:

П.Арестов Kd5/Ke1: замість 1...Eb3+? за автором є нерозв'язуваність 1...K:f2! 2.Ke5 Ed7 3.Gf6 ■ e7+ 4.Ge6 E:e6 5.fe ■ f8! з виграшем чорних згідно з EGTB, а також замість 4...K:f2 у розв'язку знайшлось 4... ■ c5+! → EGTB.

В.Кириллов, Э.Куделич Kb2/Ke6: білі можуть досягти мети без систематичного руху фігур у стилі В.Долгова, зігравши замість 3.G:a3 у розв'язку також і 3.K:a2! G:h8 4.Cg6 Gg8 5.Cf4+ Kf5 (5...Ke7 6.Ch6; 5...Kd6 6.G:d4+) 6.Ch6+ K:f4 7.C:g8 Ec5 8.Kb2 ±

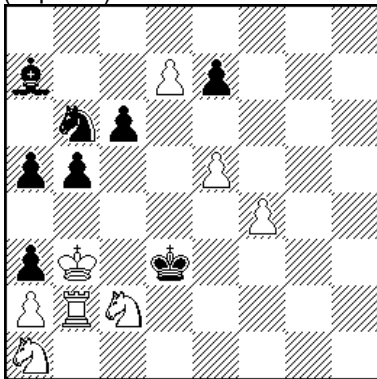
О.Дашковський Kf2/Kh4: EGTB підтверджує, що після 9.Gh5 білі теж виграють.

М.Пасталака Kb7/Kh8: не зовсім вдалий вступ, та й є частковий попередник: Э.Погосянц, «Шахматная Москва», 1964.

В етюді **R.Staudte** Kf2/Kf8: цікавий фінал, але для цієї мети важкувата конструкція з неприємним першим ходом – взяттям пішака.

Нарешті, представляю самих лауреатів змагань. Безперечно, відзначені етюди різні за своїми якісними характеристиками: серед них твори – різноманітні за змістом і напругою боротьби.

1 приз
Сергій Дідух
 (Україна)

Хід чорних, нічия

У шаховій грі кінь (2014-й – Рік Коня!) прикметний тим, що на відміну від будь-якої іншої фігури він не може ні виграти, ні втратити темп, бо просто чергує колір полів. Так, але, виявляється, бувають винятки! Ось один з таких чудових прикладів, що за напругою і внутрішньою логікою сюжету, за драматизмом і глибиною, за достеменно шаховою правдою – воістину шевченківський етюд!

Незважаючи на зайву туру справи білих плачевні – у них ця фігура не лише під ударом, а й гру починає суперник: **1...a4+ 2.К:a3** На необережне **2.Kb4?** знаходиться **2...ab 3.d8 ♀ + Cd5+ 4.Ка5 Eb6+** і білі втрачають ферзя, а чорні проводять! **2...Кс3** з загрозою швидкого мату **3.Gb4**. Не захищає **3.Се3? Сс4+ 4.С:c4 Ес5+ 5.Gb4 Е:b4#**. **3...С:d7 4.e6!** А ось на найбільш природний хід у позиції **4.Ge4** (комп'ютер не зразу бачить, як його парировати, спочатку навіть висвічує невелику перевагу білих) чорних рятує: **Ес5+ 5.Сb4 Сb6 6.Сас2 Сс4+ 7.G:c4+ К:c4 8.f5 (8.Kb2 Е:b4) 8... Кс3 9.e6 Ed6!** з виграшем. Спроба повторити ходи **4.Gb1? Сb6 5.Gb4** програє через **5...Cd5**, а ендшпіль після **4.Gb3+? ab 5.ab e6 6.Се1 Еe3** безнадійний для білих. **4...Се5!!** Цілковитий сюрприз! Хід **4...Сb6** перекидає слона **5.Се3**, нічия. А ось на **4...Сf6** є **5.Gb1!** (та не **5.Gb2? Cd5 6.Cb3 Eb8! 7.Cd2 Ed6+ 8.Gb4 Е:b4+**) **5... Cd5 6.Gc1! Ес5+ 7.Cb4+**, контршах з виграшем.

І нарешті, кульмінаційний момент – дуже хочеться взяти «нахабну» конячину **5.fe?** (логічний хибний слід): **5...Ес5**, білі в цугцвангу – поле **c2** зайняте їхнім конем. **6.Cb3 ab 7.ab С:c2** і не пат, бо пішак рушив з поля **a2!** **8.Ка2 Е:b4 -+** Задуманий трюк із зникненням коня не проходить шляхом **5.Се3? Е:e3 6.fe Ес1+!** А порятунок до білих раптом приходить з втратою темпу завдяки звільнювальній жертві коня! **5.Cd4!!** Пригадується та ж ідея (але з пішаками!) в етюді Сергія на конкурсі Первакову-50. **5... Е:d4 6.fe**, і фінальна гра розподіляється на два варіанти:

а) якщо напасти на туру **6...Ес5**, то (виявляється, не цугцванг, бо більше немає коня на **c2!**) **7.Сс2! 7...К:c2** – пат з пішаком **a2!**

б) а якщо збити важливого пішака **e5**: **5...Е:e5**, то білі показують фокус із зникненням другого коня **7.Cb3! Ed6 7...ab G:b3+ 8.Сс5! Е:c5** – пан без пішака **e5**, але і без конячини **a1!**

Кращий етюд конкурсу з сюжетом, який запам'ятовується. Білі завдяки звільнювальній жертві коня (**Cd4+**) втрачають темп! Додаткові жертви іншого коня (і чорного також!) з тонким розподілом варіантів, вміло переплетених один з одним (білі двічі рятують свого короля в патовій схованці), стали бонусом і гармонійно вписались у сюжет! Витончено і справді чудово!

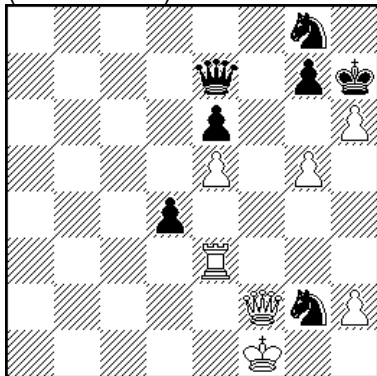
2 приз

Сергій Дідух

(Україна),

Ladislav Salai

(Словаччина)

Виграш

За приблизної матеріальної рівності на шахівниці королі суперників розкидані по протилежних краях. Однак невдале становище чорного монарха і черга ходу дають білим право почати переможну битву!

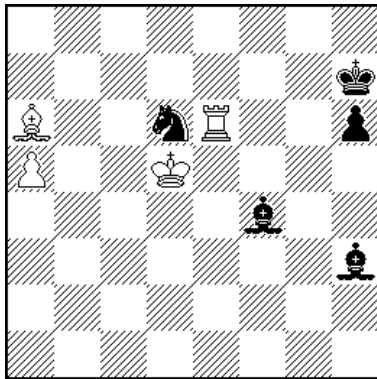
1.g6+ Kh8 Після очевидного вступу потрібно відвести з-під удару білу туру. Проте куди?! Дуже хочеться зіграти **2.Gh3?**, однак це лише логічний хибний слід : **2... Ce3+ 3.G:e3 de (3... C:h6 4.Gf3 Kg8 5.♖:d4 ♜e8 6.♜e4 Cf5 7.G:f5 ±) 4.♜f7 e2+!** (Майстерно втрачаючи темп, але **4... gh?** **5.Ke2! ♜:f7 6.gf Kg7 7.fg ♜+ K:g8 8.K:e3 Kf7 9.Kd4 Kg6 10.Kc5 Kf5 11.Kd6 h5 12.h4 ±** із взаємним цугцвангом і ходом чорних) **5.K:e2 gh 6.h4 (6.h3 ♜:f7 7.gf Kg7 8.fg ♜+ K:g8 9.Ke3 Kf7 10.Kd4 Kg6 11.Kc5 Kg5! 12.Kd6 Kf5 13.h4 h5 -+ zz вже з ходом білих) 6...h5, zz 7.Kf1 ♜f8! 8.♜:f8 – пат.**

Правильно **2.Gf3!!** Далі нам знайоме **2...Ce3+ 3.♜:e3!** Саме ферзем! **3...de 4.Gf7.** Неймовірно, але тура сильніша за ферзя! **4... e2+!** Слабше **4... gh** – як ми вже бачили, чорні пізніше потрапляють у становище цугцвангу зі своїм ходом. **5.K:e2 gh 6.h4!** **6.h3? ♜:f7** або **6.Kf1 ♜:f7 -+ 6... h5.** А тепер на **6... ♜:f7** є **7.gf Kg7 8.fg ♜+ K:g8 9.Kd3 Kf7 10.h5!** з виграшем. **7.Kf1! ♜:f7 7... ♜:h4? 8.Gh7#; 7... ♜f8?! 8.G:f8** і пату немає! **8.gf** зі знайомою фінальною дуеллю королів: **8... Kg7 9.fg ♜+ K:g8 10.Ke2 Kf7 11.Ke3 Kg6 12.Ke4! Kh6 13.Kd4 Kg6 14.Kc5 Kf5 15.Kd6,** zz з виграшем.

Відмінний логічний етюд з вибором на другому ході білих (попередній план) з метою подолати патовий фінал і поставити суперника в становище взаємного цугцвангу! При цьому блискуче продемонстровано маневрену боротьбу: білі ловлять чорних у цугцванг, жертвуючи ферзя, а чорні намагаються спіймати на цугцвангу білих звичайним маневром з втратою темпу (e2+). І цей колорит подій надає етюдіві оригінальної свіжості.

Своїми двома призовими етюдами Сергій Дідух знову показує блискучу техніку складання в реалізації складних задумів! Так тримати, чемпіоне світу!

3 приз
Валерій Власенко
 (Україна)

Виграш

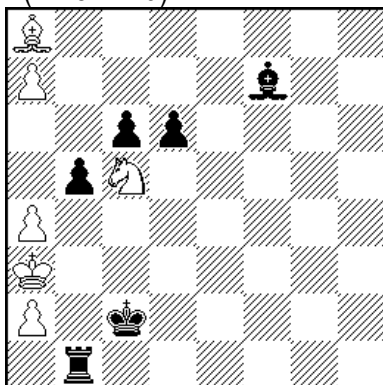
Поглянувши на початкову позицію, навряд чи здогадаєшся, що гра сторін закінчиться на тлі взаємного цугцвангу, ловлі новоявленої чорної королеви. Але все по порядку. На старті присутнє бажання зразу приступити білими до рішучих дій: 1.G:d6? (тематичний хибний слід) 1... E:g2+ 2.Ke6 E:d6 3.K:d6 h5 4.Ed3+ Kg7 5.a6 h4 6.a6 h3 7.Ef1 Kf7! , ставлячи білих в позицію взаємного цугцвангу. 8.E:g2 hg 9.a8 ♚ g1 ♚ , і чорні вистояли.

А розв'язують тонкі проміжні шахи, сенс яких буде зрозумілий наприкінці розв'язку. 1.Ed3+! Kg7 2.Gg6+!! Kf7, і лише після приходу чорного короля на поле f7 можливо 3.G:d6. Чорні не змінюють раніш обраного плану боротьби: 3...Eg2+ 4.Kc5 E:d6 5.K:d6 h5 6.a6 h4 7.a7 h3 8.Ef1! Тепер у цугцвангу чорні вимушені зіграти 8... Kf6, і ця обставина дозволяє білим переможно закінчити двобій! 9.E:g2 hg 10.a8 ♚ g1 ♚ 11. ♚ f8+ з неминучою втратою чорного ферзя!

Вдалиий логічний етюд з метою заманити чорного короля на «потрібне» поле. Симпатична гра на тлі взаємного цугцвангу! Як і в попередньому творі, нерухомий чорний кінь не псує загального враження. Вважаю, що для реалізації подібних задумів, на жаль, технічні фігури часто-густо неминучі. Зробити довгий логічний маневр у творах із взаємним цугцвангом вельми непросто. І все ж шкода, що в етюді чорні слон, кінь і біла тура потрібні тільки для маневру, а в самій позиції взаємного цугцвангу вони відсутні.

Наступні чотири етюди, відзначені почесними відгуками, добротного рівня.

1 почесний відгук
Martin Minski
 (Німеччина)

Нічия

Захопливий за змістом етюд, в якому поставленому на краю шахівниці білому королю не затишно протягом всієї гри, що перетворює його на мішень для чорних. Сама етюдна гра починається зразу ж, без передмови!

1.Са6. Захищаючись від мату b4. 1... c5! 2.Ee4+. Поспішливе 2.ab? призводить до швидкого фіналу: 2...Gb2 3.Ee4+ Kc1! 4.Cb4 cb+ 5.Ka4 G:a2+ 6.K:b4 G:a7 -+ 2.Kc3! 3.ab Gb2! Знову з загрозою швидкого мату на a2. Гірше 3...Ga1? 4.Eb1! Ed5 5.Cc7 ± 4.Eb1! G:b5. Знову загрожує

швидкий мат, але вже на полі a5. **5.Ka4 Ee8! 6.Eg6!** Але не **6.a8 ♚?** Gb8+ **7.Ka3 G:a8**, і пату немає! **6... Ec6 7.Ee8!** Слон виявляється «зайвим» (тема 7 WCCT). **7...E:e8 8.a8 ♚ Gb4+ 9.Ka5.** Але не **9.Ka3?? Ga4# 9... Gb5+ 10.Ka4 Gb8+ 11.Ka3! G:a8**, і білі рятуються патом.

Так, патовий фінал відомий, проте гра, що веде до нього, весела і вельми приваблива. Прикметний маршрут білого слона: він спочатку зайняв місце чорної тури, а потім виконав той самий трюк і з чорним слоном. Запам'ятовується двобій із цікавою геометрією на шахівниці!

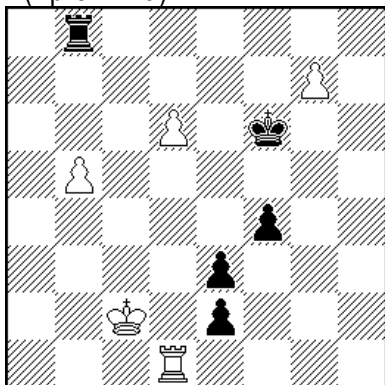
2 почесний відгук

Richard Becker

(США),

Mario Garcia

(Аргентина)

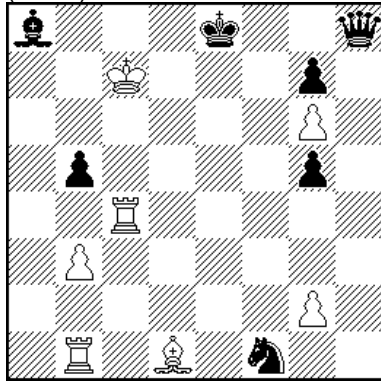
Нічия

На дошці – турове закінчення, прикметне природним початковим виглядом. Кращі турові етюди завжди створюють своєрідний емоційний ефект, зумовлений, як правило, широким колом ідей та мотивів.

1.Ga1! Симпатичний початок, що відкриває білим шлях до нічиєї. А ось схожий хід **1.Gh1?** приводить білих до поразки: **1...K:g7 2.Kd3 G:b5 3.K:e2 Gb2+ 4.Kf3 Gf2+ 5.Ke4 Kf7 6.Ke5 f3 7.d7 (7.Gh7+ Kg6 -+)** **7...Ke7 8.Gh7+ Kd8 9.Ke6 Gd2** і чорні виграють. Спроба зіграти **1.Gb1?** також невдала: **1... K:g7 2.d7 Gd8 3.Kd3 G:d7+ 4.K:e2 Gd2+ 5.Kf3 Gf2+ 6.Kg4 (6.Ke4 e2 7.Ge1 f3 8.b6 Gf1 9.b7 f2 10.G:e2 Ge1 -+)** **6... e2 7.Ge1 f3 8.b6 Gf1 9.b7 f2 10.b8 ♚ Gg1+ 11.Kh5 fe ♚ 12. ♚ e5+ Kf7 13. ♚ f5+ Ke7 14. ♚ e5+ Kd7 15. ♚ d5+ Kc7 16. ♚ c5+ Kb7 17. ♚ b5+ Ka7 18. ♚ c5+ Ka6 19. ♚ c6+ Ka5 20. ♚ c5+ Ka4 -+ 1...K:g7 2.Kd3 G:b5 3.K:e2 Gb2+ 4.Kf3.** Не допомагає **4.Kd3? Kf6 5.Ke4 Gb4+ 6.Kf3 Gd4 7.d7 Ke7 -+ 4... Gf2+ 5.Ke4 Kf7.** На **5... Kf6** проходить патова комбінація: **6.Gd1! e2 7.d7 ed ♚ 8.d8 ♚ +! ♚ :d8 – пат. 6.Ke5 e2 7.d7 Ke7 8.d8 ♚ +! K:d8**, і наприкінці форсована гра – переслідування королів з постійною загрозою дати мат чорному «візаві». **9.Kd6 Kc8 10.Kc6 Kb8 11.Gb1+ Ka7 12.Ga1+ Kb8 13.Gb1+ Kc8 14.Ga1 Kd8 15.Kd6 Ke8 16.Ke6 Kf8 17.Kf6 Kg8 18.Gg1+ Kh7 19.Gh1+ Kg8 20.Gg1+ Kf8 21.Ga1** з нічийним фіналом.

Копітка робота білих заради переслідування монарха противника з загрозою вічного мату при розпростореному використанні шахівниці від «а» до «h»! Чому ж присуджено відзнаку нижчого рангу? По-перше, тому, що вибір правильного кута для білої тури не більше, ніж приємний аперитив. А в ролі закуски я на місці авторів обрав би лише варіант з ідеальним патом (з поверненням тури на d1). По-друге, спроба (**1... b1?**), названа авторами етюдом в етюді, на мій погляд, тільки псує враження своєю довжиною. В цілому привабливий, а також і дещо прохолодний етюд.

(Росія)

Нічия

Матеріальна перевага чорних очевидна, проте невдале становище їхнього короля і ферзя на краю шахівниці дозволяє білим сподіватися на порятунок. І вони знаходять свій шанс у несподіваному замуруванні своєї фігури!

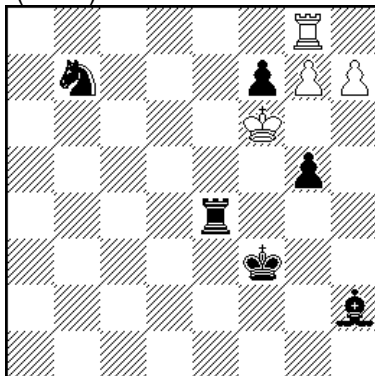
1.Еh5!! Звільнюючи горизонталь для своєї тури b1 і, головне, готуючи роль основної фігури в фіналі. **1...bc.** Взяття слона на руку білим: **1... ♜:h5 2.Ге1+ Се3 3.Г:e3+ Кf8 4.Gd4 ♜:g6 5.Gd8+** з рівністю. **2.Ге1+ Се3!** Відволікаюча жертва. **3.Г:e3+ Кf8 4.Kd8** з загрозою швидкого мату. **4... Ес6.** Здається, чорні нейтралізували зусилля білих, але: **5.g4!**, сміливо «ховаючи» свого слона. **5... ♜g8 6.bc.** Чорна королева змушена вийти на «волю»: **6... ♜:c4**, і це дає можливість білим ефектно завершити двобій: **7.Ге8+! Е:e8** – пат.

Симпатичний етюд з цікавим фіналом. Читач-скептик, зрозуміло, знітиться: біла тура нерухома і зникне без боротьби. Заради справедливості скажемо, що це все-таки пасивна жертва. Нарешті цікавим фінальним замуруванням слона (без зайвих фігур) білі наче вибачаються за «брутальну» втрату своєї тури.

3 похвальний відгук

Павел Арестов

(Росія)

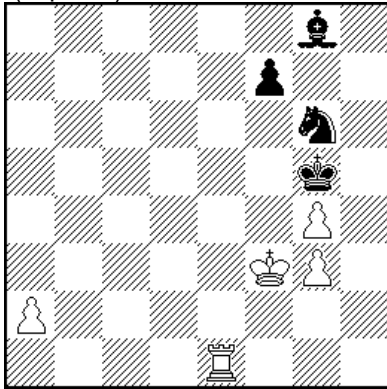

Виграш

Матеріальна перевага чорних компенсується появою білого ферзя. У зв'язку з цим вступ не викликає сумнівів. **1.h8 ♜** Не проходить хід **1.Ге8?**, який веде лише до нічиєї: **1...Г:e8 2.К:f7 Еe5 = 1...Еe5+ 2.К:g5.** Поспішно зразу **2.К:f7? Gh4** із втратою ферзя. **2... Еf4+ 3.Kf6!** Тут легко помилитися: **3.Kh5? Ge1 -+ або 3.Kh4? Eh6+!** **4.Kh5 Ge5+ 5.Kh4 (5.К:h6? Kg4 -+)** **5... Ge4+ = 3... Еe5+ 4.К:f7 Сd6+ 5.Kf8 Е:g7+!** В надії на швидкий мат у випадку взяття слона ферзем чи турою, але **6.К:g7! Gh4!** Чорні досягли свого? Ні! На допомогу приходить «зайва» тура. **7.Gf8+! 7. ♜:h4? Cf5+ з вилкою 7... Kg3 8.Gf3+! К:f3.** Виникла така ж позиція, що і два ходи тому, за винятком білої тури, і зараз можливо: **9. ♜f8+ Kg4 10. ♜:d6** з виграшем.

Приємний твір з непоганою грою сторін і пікантною жертвою «зайвої» білої тури в фіналі. Фігури обох сторін виявляють винахідливість в досягненні своїх намірів. І це робить саму гру цікавою!

4 похвальний відгук
Володимир Саміло
(Україна)

Виграш

Позиція наче вихоплена з практичної партії. Натуральна гра і самих фігур! **1.Ge8** Посилюючи блокаду чорного слона. **1... E h7 2.a4**. План білих зрозумілий, однак і чорні прагнуть розплутати клубок своїх фігур. **2...f6!** А ось допомога короля менш корисна: **2... Kf6 3.g5+! Kf5 (3...K:g5 4.a5) 4.g4+! K:g5 5.a5 Ch4+ 6.Ke2 K:g4 7.a6 Cf5 8.Ge4+ Kg5 9.Gb4 Ce7 10.a7 +/-3.a5 Ce5+** І раптом **4.G:e5+!** Але не спокійне **4.Kf2? K:g4 5.a6 Ee4 = 4...fe 5.a6**. Пішак нестримний? **5...e4+!** **6.Ke3**. Виникла позиція Ларсена з переміною кольору. **6... Eg8** з надією на помилку білих опісля **7.K:e4?** (хибний слід) **7... Ec4! 8.a7 Ef1 9.Kf3 Eb5 10.a8 ♀ Ec6+!** **11. ♀ :c6** з патом. А ось відмова від взяття пішака **7.Kd4!** все-таки приводить білих до перемоги! **7...e3**. Не допомагає чорним **7...Ed5 8.K:d5 e3 9.a7 e2 10.a8 ♀ e1 ♀ 11. ♀ g8+ ± 8.a7! e2 9.a8 ♀ e1 ♀ 10. ♀ :g8+** із заслуженим виграшем.

В економічній позиції вдало представлено розвиток ідеї етюду П.Ларсена, 1897, з додачею пату в хибному сліді і чорно-білого ексцельсіору! Однак бракує приходу чорного короля на поле g5.

На завершення дякую всім учасникам змагань, вітаю переможців, бажаю усім нових творчих знахідок і спортивних успіхів!

Зауваження до попереднього присудження приймаються до 30.04.2014 року.

Владислав Тарасюк,
суддя конкурсу.